

BYLO NEBYLO - 17

Pondělí, 04 března 2013

Švédký stál vybraných událostí, jak šly dájí jinými. Dnešní menu: demos kratein, závisti navzdory, jako blesk, od mošme k mošmi, tmavomodrý svšt, jak se bude jmenovat, oslintané zvonečky, na západ od ráje, Don Špagát, státní matematika, bene bene, z pšny zrozená, kafe od Ářida, oceloví ptáci.

25.2.1948 – facebookovská zmanipulovaná mládež vyrazila z Karlova náměstí směrem k Pražskému hradu, a vyjádřila podporu prezidentovi Benešovi. V Nerudově ulici narazila na ostře nabitě samopaly. Mezitím prezident mu, který má jen „malé pravomoce a v podstatě akorát reprezentuje“, přijal demisi 12 ministrů vlády a nahradil je novými dle Gottwaldova výběru. A tak jsme následujících 40 let slavili Vítězný únor. Máj prapradědek, m rodinné truhlárny s 11 zaměstnanci, z toho dostal astmatické záchvat a umřel. Moje prarabeta, švagrová vnučka toho prapraděka, stála v davu na Václaváku a fandila Gottwaldovi. A já tak nějak nevím, proč tenkrát prezident tu demisi podepsal – byl to už jen nemocný a unavený mu, nebo se bál krveprolití, nebo se rozhodl jako demokrat nechat si to dle přání velké části občanstva vyřadit všem? 25.2.1634 – zemřel v Chebu Albrecht Václav Eusebius z Valdtejna, vojévce, generalissimus císařských vojsk, generál Oceánského a Baltského moře, vévoda frýdlantský a mecklenburský, majitel první soukromé armády a král všech tunelář. Místo materiálními statky (Valdtejnovi vlastnili jen malou tvrz se sedmi vesnicemi s 92 poddanými) vybavil otec Vilém svého synka rozhodností, válečnickým talentem, chytrostí, lstivostí a černou dírou místo svšdomí.

Během svého pobytu v Praze si nechal mladík z Valdtejna sestavit horoskop od dvorského astronoma Keplera, který to nedostatečně placen císařem, si takto přivydělával. Přestože z Valdtejna znal jen jméno a datum vystihl jeho osudy i povahu obdivuhodně přehledně: „...velmi inteligentní osobnost s vysloveně sociálními sklony a odporem ke všemu všednímu a konvenčnímu, s touhou po výjimečnosti a chorobnou ctířádostí. Bude považován za samotáře, nepozná lásku manželskou ani bratrskou, k nikomu nenajde bližší vztah. Bude lakotný a ukrutný. Dojde vysoké hodnosti a bohatství, na cestě za ním si však proti sobě popudí mnoho nepřátel, s nimiž bude vždy zápasit.“ Voják, alespoň v tehdejší době, získává majetek ve vyhraných válkách. A Albrecht sice nebyl válečnický genius, zato byl geniální manažer. Zahájil tím, že převlékl víru z Eskobratrské na katolickou, ukřivčil stavovskou pokladnu a přehléhl s ní k císaři. Jeho ššťastná chvíle přišla spolu s Bílou horou, náhle ti letou válkou a hlavně s pobělohorskými konfiskacemi, díky kterým rozhojnil svůj majetek na více než padesát panství a statků. Jeho vévodství bylo státem ve státě. Kazil měnu, lacino kupoval, draze prodával. Vydělal stálou armádu, přitáhl a 100 000 mužů, a to nikoli z císařské apanáže, nýbrž z kontribucí nepřátelských i spojeneckých území svého vévodství a vládl jí tvrdou rukou.

Nebýt syfilidy a závisti, mohl se stát českým králem. Nenáviděli ho všichni: protestanti, katolíci, Němci, Češi, generálové, lichváři, ořizení, okradení. Nakonec i císař. A tak ho ze svých služeb propustil. V se po Evropě rozlili švédové. Tak císař Valdtejn přikázal odprosil, Valdtejn se postavil do čela armády a šel si to se švédama rozdat. Jenže ho to tak nějak už nebavilo. Válka se táhla jak sejra. Valdtejn částečně vypráskal švédy z Čech a Bavorska. Nicméně pro svou nechuť dále bojovat byl tajně prohlášen na císařském dvoře za zrádce a cestou do Sasky byl muž, který Habsburkům zachránil trůn, nemocný a na prahu smrti v Chebu zavražděn. 25.2.1899 – zemřel Paul Julius Reuter, britský novinář, námořní plovod, zakladatel jedné z prvních tiskových agentur. Jmenoval se vlastně Israel Beer Josaphat, ale v osmadvaceti letech se stal křesťanem a přijal jméno Reuter. Pracoval jako úředník v bance svého strýce a brzy si uvdomil, jakou cenu má informace. Krátce po vynálezu elektrického telegrafu založil v Čáslavě svou první kancelář. Na telegrafní trase Berlín - Paříž scházelo propojení v úseku Čáslava - Brusel; Reuter toto spojení zajistil pomocí poštovních holubů. 26.2.1735 – narodil se Josef Rosenauer, český inženýr, stavitel Schwarzenberského kanálu. Během uholubů prokázal mimořádné schopnosti pro lesnictví i práci geometru, ale jeho povýšeni bránil nemanželský plovod. Roku 1759 Marie Terezie tuto diskriminační překážku odstranila a Rosenauer nastoupil jako lesní adjunkt do schwarzenberského lesního úřadu v Českém Krumlově. Pro pohodlné zásobování města Vídně palivovým a stavebním dřívím vyprojektoval 44 km dlouhý vodní kanál spojující jeden z přítoků Studené Vltavy a rakouskou město Große Mühl, Dunaje, čímž propojil úmoří Severního a Jižního moře, získal čestné občanství Vídně a planetku 85389. 26.2.1776 – narodil se Levi Strauss, americký obchodník, který oblékl své do džínů. Jeho jméno plovdně znalo Löb, přejmenoval se do Spojených států, kam odjel v roce 1847 se svou matkou a sourozenci. Kalifornská zlatá horečka, která nedlouho poté propukla, přitáhla Strausse do San Franciska. Nevykořistil si tam však claim, ale velkoobchod s textilem a oblečením. 26.2.1932 – narodil se J. R. Cash, americký zpěvák, kytarista a skladatel.

J.R. nejsou jen tak obyčejné iniciály, alebrž plnohodnotné křestní jméno. Rodiče se prý nemohli na žádném jménu shodnout, pouze na těch dvou písmenech. Armáda to však odmítla akceptovat, tak si jméno upravil na John R. Cash. Pak se chopil kytary a narodila se legenda Johnny. Zájemná trauma z dětství ho inspirovalo k zhudebnění básně Silversteina „A boy named Sue“. Máru pak tato píseň inspirovala k pojmenování jednoho malého zeleného papouška.

27.2.1936 – zemřel Ivan Petrovič Pavlov, ruský fyziolog, psycholog a lékař, objevitel podmíněných reflexů, zakladatel klasického podmiňování jako jedné z teorií učení. Biblí našich domácích zvířátek dravé zvíře je ovšem podmiňování operantní, jinak též nazývané učení úspěchem, kdy se „cvičenec“ učí z důsledků svého chování. Klasické podmiňování se učívá například v léčbě alkoholismu - alkoholikovi se po přání, jejich

dívání se na alkohol podá tableta, která do půl hodiny způsobí zvracení. Za několik týdnů alkoholik zvrací už jen pění pohledu na flásku :-)

27.2.1902 – narodil se John Steinbeck, americký spisovatel oceněný Nobelovou cenou za literaturu za rok 1962. Příběhy Steinbeckových hrdinů se nejčastěji odehrávají v Kalifornii, v údolí Salinas, v Monte v San Joaquin Valley. Toto území bývá ještě dnes, téměř 100 let po spisovatelově smrti, nazýváno „Steinbeckovou zemí“.

„dám často pochmurné a depresivní, mám Steinbeckovy knihy ráda.“
 „O myšlech a lidech“ úplně nejvíc.

28.2.1824 – narodil se Jean Francois Gravelet, francouzský provazochodec a akrobat, který si zvolil umělecké jméno Charles Blondin podle barvy svých vlasů a jako první člověk přešel po napnutém laně Niagarské vodopády.

Stalo se tak 30. června 1859 a jeho exhibici tehdy údajně sledovalo 25 000 diváků. Vodopády pak přešel mnohokrát - se zavázanými očima, pozpátku, zabalen v pytlí, se svázanými rukama, na bicyklu, s kolečkem, občas si lehnul, metnul salto či si usmažil a pojedl pravou francouzskou omeletu. Zakončil efektním kouskem, kdy na laně přešel na zádech svého manážera.

Kupodivu zemřel v posteli v početněm věku 73 let.

1.3.1950 – bylo provedeno sčítání lidu, podle jehož výsledků žilo u nás v Československu k tomuto datu 12 338 450 obyvatel (z toho Československo 8 896 133 a Slovensko 3 442 317).

1.3.1456 – narodil se v Krakově Vladislav Jagellonský, budoucí český a uherský král. Po smrti prvního a posledního českého krále Jiřího z Poděbrad, usedl na trůn Jagellovec Vladislav, v jehož prospěch se král Jiří vzdal nástupnického práva svých synů. Udělal to jednak proto, že ti synové vlastně nástupnické právo neměli (všichni Jiřího synové se narodili dříve, než se stal králem, pak už ani on), druhak proto, že Jiřího potřeboval spojení proti uherskému Matyášovi Korvínovi, který si brousil zuby na českou korunu a postavil se do čela proti české královdě. A toho spojení hledal Jiří u polského krále Kazimíra.

Kazimír se sice tvářel, že výměnou za království pro syna Vladislava pomůže, ale nepomohl. Jiří musel vybojovat sám. Vybojoval Čechy a pak umřel. Morava, Slezsko a obě Lužice zůstaly Matyášovi. Na trůn nastoupil Polák Vladislav. Ale ani Matyáš nechtěl Moravu vydat zdarma, a tak se chlapi chvíli pohádali, ale pak už toho měli tak nějak dost, a království si rozdělili. S tím, že ten, který přežije, získá druhou polovinu. První umřel Korvín.

Vladislav Jagellonský byl panovník k uzoufání šedivý. V záse a mírumilovný člověk, což je sice prima v soukromém životě, ale k řízení státní politiky je to trochu málo. A tak české státní zase vládla slechta, zatímco český král na soudech a sněmch pospával, a když ho vzbudili, každému odkýval s komentářem: „Dobře! Dobře!“

Král to byl sice na baterky, ale proto uměnilovný, postavil nám Prahou bránu, vodárnu u Mánesa – Škvoreckou, opravil Hradčany, pohnul se stavbou Svatovítské katedrály, zbudoval Vladislavský sál a postavil věž Daliborku, která získala jméno po svém prvním vězni, jehož naučila nouze housti.

1.3.1445 – narodil se Sandro Botticelli, renesanční italský malíř.

Sandro je zkrácenina od Alessandro, Botticelli pak nelichotivá přezdívka jeho tlustého bratra. Začínal jako zlatník, potom se učil u uznávaného malíře Filippa Lippiho.

Pracoval především na zakázku rodu Medicejský. Na konci svého života podlehl fanatickému knězi Savonarolovi a všeobecnému florentskému šílenství a naházel několik svých děl na hranici uštěřitosti pálení marnivostí. Je pohřben v tom samém kostele jako Amerigo Vespucci.

V jeho rodné Florencii, z které kromě 2 let, kdy pracoval na výzdobě Sixtinské kapele, nevytáhl paty, není pro samého Botticelliho kam plivnout :-)

Jeho Zrození Venuše je hlavní atrakcí galerie Uffizzi.

2.3.1912 – zemřel Vilém Mrštík, český spisovatel.

Autor Pohádky máje a spoluautor populární travičky Maryši na stará kolena propadl melancholii a stihomamu. Potrpěl si na lůžky a všeobecně se to o něm vědělo.

Když je viděl své oblíbeného souseda, který vychází z domu, vsugeroval si, že ho jde udat kvůli dívčině, co mu pomáhá ve vězení, a podřekl si skalpelem hrdlo.

2.3.1927 – zemřel Jan Kašpar, český inženýr a překopník aviatiky.

Po studiích nejprve pracoval u Laurina a Klementa, pak se vrátil do rodných Pardubic a začal si stavět letadlo. Uprostřed práce ho dostihla zpráva, že Francouz Louis Blériot přeletel La Manche. Kašpar nicméně letadlo dostavěl, ale nelétalo. Tak si koupil stroj Blériot XI, který vybavil vlastním motorem.

A na jaře 1910 konečně vzletl. V spěšce skočil. Cvik ale dělá mistra a za krátko uletěl i 2 kilometry. Rok po této doletě z Pardubic už do Prahy.

„Podél železniční tratě blížil se letoun od Pardubic ku Praze. Nad Prahou jej obklopila mlha, ale šel se státní stávkou Vltavy, zamířil pilot bez váhání k chuchelskému závodnímu letišti a přistál. Nejedle se přistál v Rakousku-Uhersku – část končí, pilot si převléká slavnostní oblek a odjíždí do Prahy na svatbu svého přítele.“

2. března je zejména den s negativní energií, proto že 15 let po smrti Viléma Mrštíka taktéž letec končí svůj život sebevraždou. Letadlo, s kterým přeletel 121 km mezi Pardubicemi a Prahou za 92 minut ve výšce asi 800 m, věnoval Národnímu technickému muzeu, kde je vystaveno dodnes. Mára Kosmasová